

Прядко І.В.,
старший викладач кафедри економічної теорії
та міжнародної економіки,
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

НАУКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Прядко І.В. Наукове забезпечення інноваційної діяльності Миколаївської області. Стаття присвячена аналізу такого складника організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності в Миколаївському регіоні, як стан наукового забезпечення інноваційної діяльності на заданій території. Досліджено кількісні та якісні складники наукового забезпечення Миколаївщини. Сформульовано висновок щодо стану наукового забезпечення інноваційної діяльності та щодо ефективності функціонування організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності на заданій території.

Ключові слова: наукове забезпечення інноваційної діяльності, наукова та науково-дослідна робота, організаційно-економічний механізм регулювання інноваційної діяльності.

Прядко И.В. Научное обеспечение инновационной деятельности Николаевской области. Статья посвящена анализу такой составляющей организационно-экономического механизма регулирования инновационной деятельности в Николаевском регионе, как состояние научного обеспечения инновационной деятельности на заданной территории. Исследованы количественные и качественные составляющие научного обеспечения Николаевщины. Сделан вывод о состоянии научного обеспечения инновационной деятельности и об эффективности функционирования организационно-экономического механизма регулирования инновационной деятельности на заданной территории.

Ключевые слова: научное обеспечение инновационной деятельности, научная и научно-исследовательская работа, организационно-экономический механизм регулирования инновационной деятельности.

Priadko I.V. Scientific provision of innovative activities in Mykolaiv region. The article is devoted to the analysis of such a component of the organizational and economic mechanism of regulation of innovation activity in the Mykolaiv region as a state of scientific support of innovation activity in a given territory. Quantitative and qualitative components of scientific support of Mykolayiv region were investigated. The conclusion on the state of scientific support of innovation activity and on the effectiveness of the organizational and economic mechanism of regulation of innovation activity in a given territory was made.

Key words: scientific support of innovative activity, scientific and research work, organizational and economic mechanism of regulation of innovation activity.

Постановка проблеми. Розвиток регіональних інновацій зумовлює економічне піднесення регіону, а відтак і держави. Кожна окрема територія має власну специфіку, яка проявляється в наявності ресурсів, кадрів, сприятливого інституційного середовища, розвиненості інноваційної інфраструктури та особливостях умов розвитку регіону. Наявність таких специфічних ознак зумовлює структуру організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності, а їхній стан дає змогу надати оцінку ефективності реалізації інноваційної регіональної політики та функціонуванню організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності.

Структуру механізму регулювання інноваційної діяльності можна подати у вигляді сукупності факторів, які сприяють розвитку інновацій в регіоні (див. рис. 1).

Направляючі фактори задають вектор, за яким відбувається реалізація інноваційної політики в регі-

оні. До таких факторів належить насамперед наявність стратегії інноваційного розвитку регіону, а також регіональні програми розвитку інновацій в регіоні.

До другої групи факторів належать складники, які дають змогу забезпечити реалізацію інноваційної політики в регіоні. Сюди належать: розвиненість наукового сектору, наявність ресурсів для ведення інноваційної діяльності та її фінансове забезпечення, розвиненість інституційного середовища в регіоні. Якщо без факторів першої групи функціонування механізму інноваційного

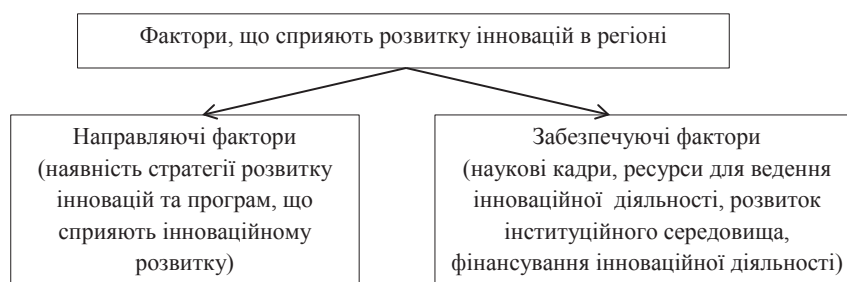

Рис. 1. Факторна структура організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні

Таблиця 1

Чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, та обсяги виконаних наукових та науково-технічних робіт у Миколаївському регіоні за 2010–2015 рр.

Показник	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Кількість працівників, задіяних у НДР, осіб	4520	4340	3308	3209	3221	3063
Обсяг виконаних наукових та науково-технічних робіт, тис. грн	384 620	408 488	268 006	687 047	347 262	361 145
Продуктивність, тис. грн/особу	85,093	94,122	81,018	214,1	107,81	117,91

Джерело: [8]

розвитку є ймовірним, але малоєфективним, то відсутність або низька якість факторів другої групи унеможливує реалізацію політики розвитку інновацій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями визначення сутності, структури та ефективності функціонування механізмів інноваційного розвитку займаються доволі багато вітчизняних та закордонних вчених: О.В. Берданова [1], Л.І. Федулова [2], Р.А. Фатхутдинов [3], І.І. Глушенко [4], Ю.А. Корчагін [5], А.Є. Никифоров [6], І.О. Іртишева [7]. Однак через багатогранність досліджуваного поняття та специфіку задіяних територій наповненість такого механізму регулювання інноваційної діяльності може змінюватися, що значно ускладнює можливість оцінити ефективність його функціонування.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження функціонування наукового сектору Миколаївщини як важливого складника механізму регулювання інноваційної діяльності Миколаївського регіону.

Виклад основного матеріалу. Основним фактором, що забезпечує функціонування механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні, є наявність та якість інтелектуального капіталу, оскільки саме людина є джерелом генерації нововведень. Аналіз зазначеного фактора включає в себе дослідження його кількісних та якісних аспектів. До кількісних аспектів належить чисельність фахівців, які виконують наукові та науково-технічні роботи, та обсяги зазначених видів робіт. До якісних аспектів належать: показник результативності діяльності організацій, які виконують наукові та науково-технічні роботи, кількість заявок на видачу охоронних документів та фінансове забезпечення діяльності наукових організацій в Миколаївському регіоні. З метою дослідження ефективності функціонування організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності в регіоні доцільно проаналізувати динаміку зазначених показників.

За період з 2010-го по 2015 рік відбулися певні зміни у забезпеченні інноваційної діяльності науковими кадрами та фахівцями (див. табл. 1).

Як свідчать статистичні дані таблиці 1, кількість працівників, задіяних у виконанні наукових та науково-дослідних робіт, щорічно зменшується в середньому на 7,5%. Обсяг виконаних робіт, незважаючи на суттєве зростання у 2011, 2012, 2013 та 2015 роках, загалом також демонструє негативну динаміку, хоча і з меншим середнім темпом зменшення – 1,25% щорічно. При цьому відносний показник продуктивності праці задіяних у науковому секторі працівників має переважно позитивну тенденцію – продуктивність праці за зазначений період часу щорічно зростала в середньому на 6,7% щорічно.

Негативну тенденцію демонструє також показник чисельності фахівців із науковими ступенями докторів

і кандидатів наук, які виконують наукові та науково-технічні роботи в Миколаївському регіоні (див. табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка чисельності докторів та кандидатів наук, які виконують наукові та науково-технічні роботи в Миколаївському регіоні, у 2010–2015 рр., осіб

Рік	Кількість докторів наук	Кількість кандидатів наук
2010	220	877
2011	187	939
2012	155	688
2013	159	698
2014	175	695
2015	159	507

Джерело: [8]

Чисельність докторів наук у наукових організаціях щорічно скорочувалася на 12 осіб (на 6,3%). Водночас чисельність кандидатів наук демонструє набагато вищі темпи скорочення – 74 особи щороку (10,4%). Загалом по регіону кількість кандидатів наук переважає над кількістю докторів наук приблизно у 4 рази.

Наявність певного ресурсу не завжди означає те, що його використовують відповідно до мети: наприклад, наявність великої кількості кандидатів та докторів наук не означає, що їхня наукова діяльність сприяє розвитку інновацій. Одним із факторів, який впливає на схильність людини до інноваційної діяльності, є її вік. Вікова категорія 25–44 роки вважається більш підприємливою та менш ризиковою за інші вікові групи. Тому доцільно дослідити наявність фахівців вищої категорії, які виконують наукові та науково-технічні роботи в Миколаївському регіоні, віковий діапазон яких належить до групи від 25 до 44 років (див. табл. 3 та табл. 4).

Таблиця 3

Розподіл дослідників Миколаївського регіону за віком у 2016 роках, осіб

Рік	Вік, р.				
	До 29	30–39	40–49	50–59	60 і старше
2016	137	186	121	198	174

Джерело: [9, 10]

Аналіз таблиць 3 та 4 показує, що більшість дослідників у Миколаївському регіоні мають вік, який належить до інтервалу старше 50 років, крім того, модальним віком для докторів наук та кандидатів наук є вік 64 роки. Дослідники зазначеного віку не схильні до інноваційної діяльності через надмірну обережність. Також слід зазначити, що серед загальної кількості докторів наук лише 39,6% займаються науковими та

науково-дослідними роботами. Серед кандидатів наук ця частка є ще меншою – лише 24,3% загальної кількості кандидатів наук у Миколаївській області.

Таблиця 4
Розподіл за віком докторів наук та кандидатів наук серед дослідників Миколаївського регіону у 2016 році

Показник	Вік, р.				
	До 29	30–39	40–44	45–54	55 і старше
Кількість докторів наук, осіб	0	2	7	4	24
Кількість кандидатів наук, осіб	7	30	14	22	32

Джерело: [9; 10]

Іншим показником, за яким можна оцінити якість інтелектуального капіталу регіону, є кількість заявок на видачу охоронних документів у Державній службі інтелектуальної власності. Обрання досліджуванним параметром саме кількості заявок на видачу охоронних документів замість кількості отриманих охоронних документів має своє обґрунтування. Заявки на охоронні документи відображають поточний стан дослідницької діяльності в регіоні, тоді як кількість отриманих охоронних документів відображає динаміку здебільшого попередніх років.

Стан патентної активності дослідників регіону наведений у табл. 5.

Таблиця 5
Патентна активність Миколаївського регіону

Показник	Роки			
	2013	2014	2015	2016
Кількість патентів на винаходи, одиниць	36	20	31	28
Кількість патентів на корисні моделі, одиниць	131	126	132	85

Джерело: [9; 10]

Патентна активність дослідників Миколаївського регіону за зазначений період часу має тенденцію до зменшення – щорічно кількість патентів на винаходи зменшувалася на 8%, кількість патентів на корисні моделі скорочувалася на 13,4%. Негативна динаміка цього показника пов'язана із суттєвою недосконалістю українського законодавства в цьому напрямі.

Природно, що ефективна діяльність наукового складника інноваційної діяльності неможлива без належного фінансового забезпечення такого виду

діяльності. Розглянемо динаміку та структуру фінансового забезпечення наукової діяльності Миколаївського регіону (див. табл. 6).

Таке джерело фінансування, як власні кошти, залишається основним джерелом фінансового забезпечення наукової діяльності – наприклад, у 2016 році частка самоінвестування сягнула 80,75%.

Як свідчать дані таблиці 6, загальний обсяг інвестування наукових та науково-технічних розробок протягом 2014–2016 років мав тенденцію до зростання (+25% щорічно). Насамперед це зумовлено суттєвим приростом частки власних коштів організацій (+58,7% щорічно). На фоні цього відбувається стрімке скорочення середніх показників динаміки таких напрямів, як кошти державного бюджету (–3% щорічно), кошти підприємницького сектору (–26,8%) та кошти іноземних інвесторів (–43,9%).

Незважаючи на зростання самофінансування наукової діяльності з боку підприємств, кількість організацій, що виконує наукові та науково-технічні роботи, та обсяги виконаних ними робіт мають тенденцію до скорочення. Це означає, що фінансове забезпечення науково-технічних робіт переважно власними коштами суб'єктів господарської діяльності є недостатнім для ефективного наукового забезпечення розвитку інноваційної сфери.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Виходячи з вищезазначеного, можна дійти висновку, що забезпеченість інноваційної діяльності науковими кадрами характеризується загалом негативною динамікою, що пояснюється незацікавленістю бізнесу співпрацювати з науковим сектором, відсутністю підтримки з боку держави, низьким рівнем заробітної плати дослідників та недосконалістю системи захисту прав власності; це суттєво зменшує стимули до створення нових розробок, що позначається на кількості та якості патентів у регіоні. Простежується тенденція до погіршення вікової структури науковців, їх вік збільшується за рахунок зростання чисельності дослідників у старших наукових групах, які не схильні займатися новаторською діяльністю. Через низький рівень фінансового забезпечення наукових організацій скорочується показники міжнародної співпраці, що суттєво погіршує якість знань дослідницького сектору та зменшує можливості перейняття досвіду ведення інноваційної діяльності. Таким чином, під час застосування наявних інтелектуальних ресурсів організаційно-економічний механізм регулювання інноваційної діяльності в Миколаївській області не може працювати ефективно.

У подальших дослідженнях доцільно зробити аналіз стану інноваційної діяльності в Миколаївському регіоні. Запропоновані дослідження дадуть узагальнити наявні проблеми та надати рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного механізму регулювання інноваційної діяльності в Миколаївському регіоні.

Таблиця 6
Фінансове забезпечення наукової діяльності Миколаївського регіону протягом 2014–2016 рр., тис. грн

Рік	Всього	Кошти державного бюджету	Кошти місцевого бюджету	Власні кошти	Кошти підприємницького сектору	Кошти іноземних інвесторів
2014	251 209	45 399,2	875,7	125924	16061	55 800,2
2015	299 327	50 846,6	406,5	220477	3305,9	15 595,9
2016	392 584	42 665,3	1038,9	317010	8605,4	17 566,4

Джерело: [9; 10]

Список використаних джерел:

1. Берданова О.В. Інструменти регіонального розвитку в Україні. Київ: НАДУ, 2013. 286 с.
2. Федулова Л.І. Організаційні механізми формування результативної регіональної інноваційної системи. URL: http://old.niss.gov.ua/book/StrPrior/SpPrior_13/22.pdf. (дата звернення 25.05.2018).
3. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент. Санкт-Петербург: Питер, 2006. 448 с.
4. Глущенко И.И. Система стратегического управления инновационной деятельностью. Московская область: ООО НПЦ «Крылья», 2006. 356 с.
5. Корчагин Ю. А. Региональная финансовая политика и экономика. Ростов-на-Дону: Феникс, 2006. 284 с.
6. Никифоров А. Є. Інноваційна діяльність: теорія і практика. Київ: КНЕУ, 2010. 420 с.
7. Иртышева І.О. Інноваційне оновлення агропродовольчої сфери Причорноморського регіону: проблеми теорії та практики. Миколаїв: Дизайн та поліграфія, 2010. 412 с.
8. Головне управління статистики в Миколаївській області. URL: <http://www.mk.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 25.05.2018).
9. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. // Державна служба статистики України. 2016.
10. Наукова та інноваційна діяльність України: статистичний збірник. // Державна служба статистики України. 2017.

УДК 332.132

Франів І.А.,

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та інвестицій,
Національний університет «Львівська політехніка»

**СТРАТЕГІЯ РОЗВИТКУ – ОСНОВНИЙ ВЕКТОР РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ
ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ**

Франів І.А. Стратегія розвитку – основний вектор реструктуризації економіки регіону. У статті висвітлено суть стратегічного планування в реструктуризації економіки регіону. Обґрунтовано, що застосування саме стратегічного планування дасть змогу найоптимальніше вибрати шлях регіонального розвитку будь-якого регіону України. Описано складники стратегічного планування. Наведені практичні кроки щодо застосування стратегічного планування для планування економічного розвитку регіонів.

Ключові слова: стратегія розвитку, регіон, реструктуризація, розміщення підприємств, просторова економіка, регіональна економіка.

Франів І.А. Стратегия развития – основной вектор реструктуризации экономики региона. В статье представлена суть стратегического планирования в реструктуризации экономики региона. Обосновано, что применение именно стратегического планирования позволит оптимально выбрать путь регионально-развития любого региона Украины. Описаны составляющие стратегического планирования. Приведены практические шаги по применению стратегического планирования для планирования экономического развития регионов.

Ключевые слова: стратегия развития, регион, реструктуризация, размещение предприятий, пространственная экономика, региональная экономика.

Franiv I.A. Development strategy – the main vector for restructuring the region's economy. The article presents the essence of strategic planning in restructuring the regional economy. It is substantiated that the use of strategic planning will allow choosing the best way of regional development in any region of Ukraine. Components of strategic planning are described. Practical steps for applying strategic planning for planning economic development of regions are presented.

Key words: development strategy, region, restructuring, placement of enterprises, spatial economy, regional economy.

Постановка проблеми. Сьогодні регіональна організація національного господарства виходить на перше місце в реформуванні ринкової економіки. Обґрунтувати це можливо за допомогою постулату, за яким винятково сильно розвинені регіони в умовах ринкової економіки є фундаментом економічного зростання України загалом.

Тільки правильно сформована стратегія розвитку регіону дасть можливість ефективно управляти регіоном в умовах соціально-орієнтованої економіки. Сукупні зміни в соціальному, економічному, просторовому, екологічному, духовному і політичному напрямках є не чим іншим, як вектором розвитку регіону, що забезпечить якісні зміни для умов життєдіяльності.